

> Retouradres

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING

Algemene Rekenkamer
t.a.v. drs. P.J. Duisenberg, president
Lange Voorhout 8
2514 ED Den Haag

Onze referentie
BZ2626817

Datum 23 april 2026
Betreft VO2025 BZ - bestuurlijke reactie concept rapport

Geachte heer Duisenberg,

Bij brief van 14 april 2024 heeft u mij het concept-rapport Verantwoordingsonderzoek 2025 Buitenlandse Zaken (BZ) (V) doen toekomen. Graag maak ik gebruik van de geboden gelegenheid om te reageren op de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen.

Controle doorvoer strategische goederen

U constateert in uw onderzoek dat Nederland in lijn met zijn internationale verplichtingen een controleregime op de doorvoer van strategische goederen heeft ingericht en hieraan voldoet. Daarbij constateert u dat de Douane de afgesproken controles uitvoert en de vergunningverlening goed verloopt. Gezien deze controles en handhaving een verantwoordelijkheid van de Douane zijn, onder beleidstoezicht van het ministerie van Buitenlandse Zaken, stemt mij dat tevreden.

Het gegeven dat exportcontrole tot doel heeft om ons veiligheidsbelang te dienen door ongewenst gebruik te *voorkomen*, maakt dat het werken met concrete, meetbare maatschappelijke effecten inclusief transparante verantwoording binnen dit beleidsdomein in de praktijk slechts beperkt mogelijk is. Het gaat hier immers om het *voorkomen* van ongewenste situaties. Exportcontrole vindt plaats op basis van risico-inschattingen waardoor het zelden met volledige zekerheid te zeggen is of een export wel of niet bij zou hebben gedragen aan ongewenst eindgebruik. Kwantiteiten als aantallen afgewezen vergunningen, handavingsonderzoeken of proces-verbalen geven niet een volledig beeld van hoeveel ongewenst eindgebruik van strategische goederen door een zorgvuldig en effectief Nederlands exportcontrolesysteem voorkomen is.

Dit neemt niet weg dat het van belang blijft om, waar mogelijk, de prestaties en resultaten van ons exportcontrolesysteem inzichtelijker te maken en het kabinet neemt dit aandachtspunt in de reguliere rapportages over exportcontrole ter harte.

Uw rapport kijkt specifiek naar de categorie doorvoer van strategische goederen, met overlading. U constateert dat het controlebeleid op doorvoer vooral focust op de controle van militaire goederen en dat de doorvoer van de dual-use goederen minder goed in beeld is. U stelt daarbij dat op de effectiviteit van deze specifieke controles 'nauwelijks zicht' is. De doorvoer van strategische goederen vormt - bezien in het bredere kader van exportcontrole - een zeer klein deel van het exportcontroledomein. Het zicht dat het kabinet heeft op de doorvoer van strategische goederen is volledig in lijn met de relevante wettelijke EU-kaders. Hiervoor geldt dat er een vergunningplicht, of in sommige gevallen een meldplicht, geldt voor militaire goederen, en dat de doorvoer van dual-use goederen in beginsel¹ niet gecontroleerd wordt omdat hier een wettelijke basis voor ontbreekt. Additionele maatregelen zijn disproportioneel omdat deze zorgen voor onevenredig hoge regeldruk en negatieve gevolgen voor de concurrentiepositie van Nederland zouden hebben.

Ten slotte over de effectiviteit van de profielen en het algoritme dat de Douane gebruikt om de controles op strategische goederen aan te sturen. De Douane maakt van deze profielen gebruik om invulling te geven aan de opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken. U merkt terecht op dat het belangrijk is om bestaande profielen en algoritmes te evalueren volgens een deugdelijk werkproces. Dit aandachtspunt nemen wij ter harte in onze intensieve samenwerking met de Douane.

Beleidsbeoordelingen

Het verheugt mij dat u concludeert dat de door u onderzochte periodieke rapportages grotendeels voldoen aan de vereisten van de regelgeving en dat deze voldoende inzicht geven in de resultaten van beleid in de praktijk,

Inrichting financiële administratie

U handhaaft de ernstige onvolkomenheid van 2024 t.a.v. de inrichting financiële administratie. Wel constateert u dat het ministerie in het afgelopen jaar voortgang heeft geboekt bij het oplossen van deze ernstige onvolkomenheid. Ondanks de voortgang was er in 2025 nog geen eenduidig inzicht in en controle van verplichtingen en voorschotten in de financiële administratie. Daarnaast moet de interne beheersing versterkt worden.

De herinrichting van de financiële administratie is nagenoeg afgerond. Het meerjarige verbeterplan wordt, zoals u aanbeveelt, in 2026 afgerond, waarna de inrichting van de administratie van de verplichtingen en voorschotten aantoonbaar op orde is. Ik geef daarnaast in 2026 veel prioriteit aan de versterking van de interne beheersing.

Verplichtingenbeheer

U handhaaft de onvolkomenheid van 2023 en 2024 t.a.v. het verplichtingenbeheer omdat deze in 2025 nog steeds tekortkomingen vertoont. U concludeert dat

¹ Een vergunningplicht voor doorvoer met overlading bij dual-use goederen geldt alleen bij de meest sensitieve dual-use goederen, zoals bepaald in bijlage IV van de Dual Use Verordening.

verplichtingen onjuist en onvolledig worden vastgelegd waardoor er onvoldoende inzicht is in de begrotingsruimte en de meerjarige verplichtingen en dat er onzekerheid bestaat over het saldo openstaande verplichtingen op de saldibalans.

Afgelopen jaar stelde mijn ministerie samen met de ADR vast dat de problematiek rond het verplichtingenbeheer van de bedrijfsvoering breder is dan gedacht aan het begin van het jaar. Door de snelle opruimingsactie van mijn ministerie is een substantieel deel van de foutief geregistreerde bedrijfsvoeringverplichtingen gecorrigeerd. Dit was voor 2025 nog niet voldoende, waardoor de ADR een controleverklaring met beperking heeft afgegeven. Het ministerie zet de opruiming in 2026 door en zal maatregelen treffen om ook duurzame verbetering te realiseren en de onvolkomenheid daarmee op te lossen.

Subsidies Herstel en Veerkrachtfaciliteit (HVF)

De Algemene Rekenkamer benoemt de onzekerheid over volledige toekenning van de resterende HVF-subsidies als financieel risico. De inkomsten uit de HVF-subsidies worden verantwoord op de begroting van Buitenlandse Zaken. In de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van 2026 wordt het risico over het niet volledig toekennen van de HVF-subsidies benoemd, maar niet nader toegelicht. In de eerste suppletoire begroting is een uitgebreidere toelichting opgenomen over de risico's ten aanzien van de ontvangsten uit de Nederlandse HVF-subsidies. Daarin staan de nieuwe kortingen per mijlpaal vermeld en de wetten die betrekking hebben op het behalen van de mijlpalen. De Minister van Financiën is verantwoordelijk voor de coördinatie van de uitvoering van het herstel en veerkrachtplan (HVP) en zal nader ingaan op de bevindingen van de Algemene Rekenkamer ten aanzien van de HVF.

Ten slotte wil ik u bedanken voor de onderzoeken het afgelopen jaar op het beleidsterrein van buitenlandse zaken en de bedrijfsvoering van mijn ministerie. De hiervoor verkregen inzichten dragen bij aan een doelmatiger en efficiëntere beleidsuitvoering en -verantwoording.

Hoogachtend,

T.B.W. Berendsen
De minister van Buitenlandse Zaken